

Motion till riksdagen 2012/13:N400

av Åsa Romson m.fl. (MP)

En ny industripolitik

1 Sammanfattning

I motionen presenteras Miljöpartiet de grönas syn på tillverkningsindustrin och dess viktiga roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Vi presenterar konkreta förslag som innebär att industrins konkurrenskraft kan öka samtidigt som nya jobb skapas. Förslagen omfattar bland annat ökade investeringar i ny teknik, forskning och produktutveckling. Översiktligt presenteras också viktiga förslag kring infrastruktur, utbildning och energiförsörjning.

Miljöpartiet tror att dialog med näringslivet är nödvändigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft, kunna utvecklas och klara omställningen till ett hållbart samhälle. Förslagen i motionen är därför skapade utifrån den dialog med näringslivsföreträdare och fackliga företrädare som Miljöpartiet haft under våren 2012.

Motionen behandlar inte Miljöpartiets företagspolitik i sin helhet utan är koncentrerad kring specifika problem som berör industriföretag.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
3	Förslag till riksdagsbeslut	3
4	Industripolitik.....	4
4.1	Stora utmaningar väntar.....	5
4.2	Miljöteknik en drivkraft för nya jobb, nya företag och ekonomisk utveckling.....	6
5	Nya produkter som möter nya utmaningar – innovation och produktutveckling.....	7
5.1	Forskning och utveckling	8
5.2	Upphandling för innovation och transformation.....	8
5.3	En ny grön innovationsfond.....	9
5.4	Demo Sweden – nytt program för demonstrationsanläggningar.....	10
5.5	Forskning och utveckling i små och medelstora industriföretag.....	10
6	Ett litet, men rikt land – kompetensförsörjning.....	11
7	Industrin kräver säker energitillgång	11
7.1.1	Fasa ut fossil energi och råvara ur industrin	12
8	Vägen till marknaden – infrastruktur	12
8.1.1	Sjöfarten har stor potential till snabb klimatomställare	13
8.1.2	Godspott för järnvägsinvesteringar med inriktning på industri	13
8.1.3	Prioriterade forskningsområden för att bidra till en hållbar transportsektor	14
8.1.4	Bättre möjligheter för arbetspendling med tåg	14
9	Förbättrade möjligheter för nya gröna industriföretag att växa fram	14
9.1	Cleantech Sweden – En ny riskkapitalfond	14
10	Konkurrenskraftiga skatter.....	15
10.1	Bolagsskatten.....	15
10.2	Halverad arbetsgivaravgift för nystartade, forskningsintensiva företag.....	16
11	Snabbare handläggningstider	16
12	Industridialog om hållbar utveckling	17

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om innovationer och upphandling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en grön innovationsfond.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nytt program för demonstrationsanläggningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av forskning och utveckling i små och medelstora industriföretag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett program för att fasa ut användningen av fossil energi och råvara från industrin.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny riskkapitalfond.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om infrastruktur.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en konkurrenskraftig bolagsskatt.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en industridialog om hållbar utveckling, konkurrenskraft och nya jobb.

¹ Yrkande 7 hänvisat till TU.

² Yrkande 8 hänvisat till SkU.

Fel! Okänt namn på

4 Industripolitik

Framtidens hållbara samhälle kräver ett hållbart näringsliv och därför en aktiv näringslivs- och industripolitik. Det är industrin tillsammans med tjänsteföretag som ska producera de varor och tjänster som ett grönt hållbart samhälle kräver.¹ Redan idag innehar flera stora svenska industriföretag en framskjuten position i arbetet för ett hållbart samhälle. Till exempel producerar svenska SKF kullager till nya vindkraftverk, Volvo utvecklar nya mer energisnåla fordon och Skanska bygger och utvecklar energieffektiva bostäder. Många små och medelstora industri- och tjänsteföretag ligger också långt framme vad det gäller att utveckla nya tekniker, tjänster och produkter för det hållbara samhället. Väldigt mycket återstår dock att göra för att det svenska näringslivet fullt ut ska ta tillvara den potential till nya jobb, produkter, metoder och företagande som omställningen till ett hållbart samhälle både kräver och erbjuder. Det som framförallt saknas idag är ett politiskt ledarskap och en samlad strategisk satsning för nya hållbara jobb i Sverige.

Att industrin har en viktig roll för svensk ekonomi är oomstritt. I industrin arbetar ungefär tretton procent av den svenska arbetskraften² och tre fjärdedelar av de svenska exportinkomsterna genereras där, men industrierna är också beroende av samhället runt omkring. De behöver en kreativ miljö där människor trivs och dit arbetskraft med rätt kunskaper gärna flyttar. De behöver goda kommunikationer, attraktivt kulturutbud och fungerande samhällsservice för både sina anställda, sin råvaruförsörjning och distribution av sina produkter. De behöver underleverantörer som kan hjälpa dem att göra bästa möjliga produkt eller ge bästa möjliga tjänster. Andra viktiga förutsättningar för ett livskraftigt näringsliv är ett stabilt makroekonomiskt klimat med en fungerande stabiliseringspolitik. Ett fungerande rättssystem där marknadens aktörer har tilltro till ingångna avtal och en fungerande offentlig administration med låg grad av korruption. Som ett litet exportberoende land är svenska företag också mycket beroende av öppna marknader och fungerande och rättvis handel.

För Sverige som industrination har också samverkan mellan politik och näringsliv varit en viktig framgångsfaktor. Offentlig upphandling har ofta drivit fram nya produkter och tjänster som sedan kunnat exporteras. Behoven av infrastruktur, kapital och utbildning har många gånger diskuterats mellan näringsliv, fackliga organisationer och offentligheten, vilket skapat välbehövlig samsyn och dynamik.

Under senare år har dock regeringen i oroväckande utsträckning ignorerat företagens behov och synpunkter på samhällsutvecklingen. Finansminister Anders Borg (M) har skällt på Svenskt Näringsliv och kallat dem ”ett särinnesse” istället för att lyssna och ta till sig av deras erfarenheter, kunskaper

¹ Även de areella näringarna är mycket viktiga i detta avseende. Dessa företags villkor behandlas dock inte i motionen.

² SCB citerad av Ekonomifakta.

och behov. Den mentaliteten hotar jobben, exportinkomsterna och till och med sammanhållningen i det svenska samhället.

Miljöpartiet vill att både små, medelstora och stora företag ska få bättre möjligheter att utvecklas och växa. De allra minsta företagen, enpersonsföretagen, behöver bättre möjligheter att göra sina första anställningar och småföretag behöver stöd att utveckla innovationer och hjälp med investeringsvilligt kapital för att ta klivet till nästa nivå. Medelstora företag behöver hjälp och stöd att bredda sig för att nå nya kunder och nya marknader och få igång eller konsolidera sin forsknings- och utvecklingsverksamhet. De största företagen behöver långsiktiga och pålitliga spelregler, konkurrenskraftiga skattevillkor och samarbeten med andra stora aktörer, exempelvis offentliga institutioner, för att kunna göra breda och massiva investeringar som både de och samhället gynnas av.

En samlad grön politik för framtidens hållbara tillverkningsindustri bör därför stå på flera ben. Sverige behöver investeringar i innovation genom offentliga institutioner och smarta skatteincitament. Regelsystemen behöver vara enkla, långsiktiga och ställa träffsäkra och motiverade krav på företagen på områden som miljö, arbetsrätt och arbetsmiljö. De anställda i företagen behöver ha rätt kunskaper och kompetenser, med stora möjligheter att vidareutbilda och omutbilda sig, för både företagets, samhällets och sin egen skull. Miljöpartiets uppfattning är också att omställningen till ett grönt hållbart samhälle där företag kan växa och nya jobb skapas kräver mer av förståelse, samarbete och dialog och mindre av konflikt. Industri, tjänsteföretag och politiker måste dra åt samma håll och gemensamt hitta synergier. Med detta som grund vill vi utveckla Sverige som grönt industriland.

4.1 Stora utmaningar väntar

Sverige har under lång tid haft en unik position i världen som ett litet exportinriktat land med många stora världsledande företag. Sverige är och har varit mycket rikt på naturtillgångar och det har historiskt funnits stor tillgång till billig energi. Stor rörlighet över gränserna har genom århundraden också bidragit till utveckling och nyföretagande. Entreprenörer och redan etablerade företagare har inte sällan kommit till landet som invandrare. De människor som arbetat inom industrin har genom åren varit med och skapa det välstånd som gjort Sverige rikt.

Världen förändras i snabb takt och stora utmaningar väntar runt hörnet. Den globala konkurrensen hårdnar och Sveriges relativa fördelar gentemot andra länder minskar. I sig är detta inte negativt utan en effekt av att många nya länder idag tävlar på den globala marknaden.

Den största utmaningen både för industrin och för det svenska och globala samhället kommer dock under överskådlig tid vara omställningen till ett hållbart samhälle. Produktion av varor, tjänster, energi, transporter, boende och allt annat som hör ett modernt samhälle till behöver ställas om och hålla sig inom de gränser som en hållbar global värld kräver. Utsläpp av växthusgas måste minska dramatiskt, vilket idag alla är överens om. Uttagen av ändliga

Fel! Okänt namn på

naturresurser måste begränsas till hållbara nivåer. Förvaltning och nyttjande av ekosystem måste underställas hållbarhetskriterier, den globala vatten- och livsmedelsförsörjning måste säkras i alla led och på alla nivåer. Denna utmaning och omställning skapar stor potential för svenska företag att skapa nya grönnare produkter och tjänster, blomstra, utvecklas och kunna nyanställa.

Historiskt har svenska företag gynnats av en kraftfull och framsynt miljölagstiftning. För oss i Miljöpartiet är det naturligt att den gröna omställningen mot ett hållbart samhälle är en självklar utgångspunkt även för industrin. Svensk industri har även i framtiden allt att vinna på att ligga i framkant av utvecklingen. Denna syn delas också av många av de svenska företagen, vilket våra samtal med dem visar. Sveriges näringsliv och industriföretag är inget "särintresse" – tvärt om utgör framsynta företag med goda produkter och samhällsengagemang en förutsättning för allas välfärd och sysselsättning.

4.2 Miljöteknik en drivkraft för nya jobb, nya företag och ekonomisk utveckling

Miljöteknik, ett samlingsbegrepp för tekniker som har betydelse för att minska miljöpåverkan är och kommer att vara en motor för både ett mer hållbart samhälle och industriell utveckling under överskådlig tid framåt. Definitionsmässigt innefattar miljöteknik åtgärder inom alla områden och kan beröra användare inom alla områden. Det är inte en egen bransch utan en sektor eller förhållningssätt som skär genom de flesta branscher och ska därför ses som en drivkraft för hela näringslivet. Miljövänligare teknik är vidare ett konkurrensmedel för etablerade företag, myndigheter och kommuner som gör att dessa kan tjäna pengar genom till exempel minskad resursanvändning, energieffektivisering och genom att tillfredsställa behov av hållbara lösningar inom befintliga företag och organisationer.

För att fullt ut nyttja miljöteknik i nya och redan etablerade företag och ta tillvara hela dess utvecklingspotential behövs en långsiktig nationell politisk strategi för miljöteknik. Detta saknas idag i Sverige. Trots en tradition av att ligga långt framme i nyttjande av miljöteknik för att skapa drivkrafter för utveckling halkar Sverige just nu efter i utvecklingen. Miljöpartiet menar därför att det behövs en bred och väl utvecklad nationell strategi för miljöteknik. Den bör bland annat innehålla:

? Politisk styrning

Sverige behöver långsiktiga regler som sträcker sig över mandatperioderna och en aktiv och drivande miljöpolitik. Ett viktigt exempel är skattesystemet som långsiktigt måste driva på för en hållbar utveckling och att miljö- och klimatmålen nås. Även rollfördelningen mellan stat, kommun och landsting måste vara tydlig och långsiktig.

? Kommersialisering

Sverige har stor potential att generera företagande direkt från forsknings- och utvecklingsansatser inom akademi och näringsliv. Potentialen utnyttjas dock

långt ifrån tillräckligt, och i förhållande till hur mycket medel som avsätts för forskning skapas alltför få livskraftiga företag.³ Verklig och potentiell efterfrågan på den nationella och internationella marknaden måste vägleda insatser för att överbrygga detta.

? Kompetensutveckling för hållbar utveckling

Sverige har redan stor ackumulerad kompetens inom många områden inom hållbar utveckling, men den behöver vidmakthållas och utvecklas med riktade satsningar.

? Affärsmodeller och samarbete

Affärsmodeller måste utvecklas för att kunna hantera möjligheter på olika typer av marknader. Ett viktigt område att vidareutveckla är samarbetet mellan små och stora företag. Ett kontinuerligt och systematiskt analysarbete behövs också för att identifiera behov, möjligheter och drivkrafter på olika geografiska marknader och marknadssegment.

Miljöpartiet har länge krävt en miljöteknikstrategi i enlighet med detta och efter år av beredande presenterade regeringen nyligen också en sådan ansats.⁴ Tyvärr saknar den viktiga delar, är alltför kortsiktig och dessutom kraftigt underfinansierad.

Inom ramen för den här motionen vill vi därför nedan presentera väsentliga komponenter till en väl utvecklad miljöteknikstrategi värd namnet.

5 Nya produkter som möter nya utmaningar – innovation och produktutveckling

Nya tekniska lösningar, nya produkter och i många fall helt nya systemlösningar på till exempel transport, boende, produktion och konsumtion kommer att bli nödvändiga för att klara omställningen till ett grönt hållbar samhälle. Historiskt har framåtriktad miljölagstiftning, offentliga beställningar och upphandling varit viktiga drivkrafter för att ta fram ny teknik och nya lösningar på olika samhällsproblem. Detta tillsammans med stora offentliga satsningar på forskning och utveckling har skapat en grund som industriföretagen kunnat växa och utvecklas på.

Miljöpartiet menar att denna tradition är väl värd att bygga vidare på men att det också behövs helt nya lösningar och åtgärder. I våra samtal med företagen har också tydligt behoven av ett uttalat statligt engagemang för stärkt

³ Se tex Edquist Charles (2010) The Swedish Paradox – Unexploited Opportunities. Circle paper no. 2010/05.

⁴ Regeringen, Promemoria 2011-09-01, ”Strategi för utveckling och export av miljöteknik 2011–2014”.

Fel! Okänt namn på

innovationskraft och ökade investeringar i kunskapsdriven konkurrenskraft visat sig.

5.1 Forskning och utveckling

Offentliga satsningar på forskning och utveckling är mycket viktiga för den industriella utvecklingen. I Sverige har traditionellt cirka en fjärdedel av de totala medlen för forskning kommit från det offentliga och tre fjärdedelar från näringslivet.⁵ Framför allt har de stora företagen själva satsat mycket. Vårt land har dock dragits med ett problem, som benämns som ”den svenska paradoxen”.⁶ trots stora satsningar på forskning och utveckling har ändå relativt få nya produkter, tjänster och företag kommit ut som resultat. En viktig slutsats är därför att det är minst lika viktigt hur forskningsmedlen de facto används som hur stora summor som avsåts.

För att skapa större utväxling av forskningsmedel måste kopplingen mellan universitetsforskningen och utvecklingen av innovationer, produkter och tjänster bli väsentligt bättre. Det behövs ett tydligare incitament i resursfördelningen till lärosätena för att stimulera samverkan. Den så kallade tredje uppgiften, det vill säga universitetens och högskolornas uppgift att samverka med övriga samhället och föra ut sina resultat måste ge större utrymme och bättre utdelning vid tilldelning av resurser och meriter. Den industrinära forskningen måste också ges större vikt vid tilldelning av forskningsmedel.

5.2 Upphandling för innovation och transformation

Offentliga beställningar kan vara en extremt viktig drivkraft för innovationer och teknikutveckling. I Sverige har detta tidigare varit en mycket viktig faktor för nya produkter och tjänster men har under senare tid kommit att spela en allt mindre viktig roll.⁷

Innovationsupphandlingar är upphandlingar där upphandlande myndighet beskriver sina behov på ett specifikt problem och erbjuder upphandling av en lösning på det problemet. Innovationsupphandling kan till exempel handla om upphandling av transformativa lösningar där existerande behov löses på helt nya och betydligt mer resurseffektiva sätt. Upphandlingsformen skiljer sig därmed från vanliga upphandlingar, där specifika system eller lösningar ofta är definierade i förväg. Innovationsupphandlingar blir därmed starkt innovationsdrivande både genom att de uppmuntrar till nya lösningar på befintliga

⁵ www.vinnova.se.

⁶ Edquist Charles (2010) The Swedish Paradox – Unexploited Opportunities. Circle paper no. 2010/05.

⁷ *ibid*

problem och genom att lösningarna får möjlighet att prövas och utvecklas direkt i det sammanhang där behovet av lösningarna finns.

Idag föreligger dock oftast inget särskilt uppdrag för offentliga institutioner att erbjuda den här typen av upphandlingar, varför förfarandet är ovanligt. Rättsläget har också ansetts oklart, även om både Nederländerna och Storbritannien använder sig av liknande system.

I augusti 2010 presenterade den statliga innovationsupphandlingsutredningen sitt förslag till näringsministern. Utredningen föreslår en ny lag om förkommersiell upphandling. Upphandlingen fungerar som ovan beskrivet, att myndigheter beskriver ett problem eller en möjlighet som de vill ha löst på bästa sätt, varpå olika företag får presentera sina förslag till lösningar. De företag som presenterar bäst förslag, alltid minst två stycken, får teckna kontrakt. Därmed inleds en trefasprocess med förstudie, framtagande av prototyp och i sista fasen en testserie med löpande utvärderingar. Efter den tredje fasen är förfarandet avslutat och en kommersiell upphandling enligt LOU⁸, LUF⁹ eller LOV¹⁰ tar vid.

Innovationsupphandlingar skulle ge ett direkt och påtagligt tillskott till innovationsinvesteringarna i Sverige. Trots att två år gått sedan utredningen presenterades för regeringen har inget hänt. Miljöpartiet anser att en lagreglering, liknande den Innovationsupphandlingsutredningen föreslagit skyndsamt, bör läggas fram till riksdagen. Inom ramen för det arbetet bör också relevanta statliga myndigheter ges i uppdrag att arbeta med innovationsupphandlingar. Utbildning och information om den nya lagen bör också ges till kommuner, landsting och deras bolag. Vi föreslår också att 100 miljoner kronor avsätts för att stimulera försöksverksamhet med innovationsupphandling. Medlen ska användas för bland annat samarbetsprojekt mellan olika offentliga aktörer, metodutveckling och riskspridning.

5.3 En ny grön innovationsfond

För att skapa bättre förutsättningar för företag att utveckla nya hållbara produkter, tjänster, system och processer inom industrin föreslår Miljöpartiet att en grön innovationsfond skapas. Syfte med fonden är att stimulera forskning i svenska företag att utveckla nya miljöanpassade produkter, produktionstekniker eller systemlösningar som ökar Sveriges konkurrenskraft, bidrar till hållbar utveckling och skapar nya jobb. Fonden ska ge bred tillgång till utvecklingsmedel för hela industrin. Vi ser stor potential för ökad industriexport, och innovationsfonden är ett medel för att utveckla gröna svenska exportframgångar.

⁸ LOU – Lagen om offentlig upphandling.

⁹ LUF – Lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

¹⁰ LOV – Lag om valfrihetssystem.

Fel! Okänt namn på

Investeringarna riktas mot produkter och tjänster som inom befintliga marknader eller system ska bidra till hållbara lösningar på sådant som transporter, boende, energiförsörjning, livsmedelsproduktion, materialåtervinning och kemikalieanvändning. Miljöpartiets förslag innebär att innovationsfonden ska stå för 25 procent av kapitalet och det aktuella företaget för 75 procent. Det innebär att en satsad miljon av staten skulle ge en totalsumma på 4 miljoner kronor till forskning och utveckling av nya hållbara produkter och tjänster. Medlen är reserverade för befintliga företag samt för företag som vill avknoppa verksamhet i nya bolag.

Till innovationsfonden/programmet avsätts 1 000 miljoner kronor under fyra år.

5.4 Demo Sweden – nytt program för demonstrationsanläggningar

En av de saker såväl små som medelstora miljöteknikföretag pekar på som viktig utvecklingsfaktor är möjligheten till fler och nyare demonstrations- och referensanläggningar på hemmamarknaden. Med nya anläggningar utvecklar man ny teknik och visar potentiella kunder på exportmarknaden att man kan leverera och driva det man erbjuder.

Miljöpartiet bedömer att en stark svensk satsning på fler och nyare demonstrations- och referensanläggningar är en av de mest angelägna insatserna för att stimulera svenska miljöteknikföretag och både växa och utvecklas. En sådan satsning har också goda effekter i hela kedjan från forskning till export och bidrar dessutom till en långsiktig ackumulering av kompetens, investeringar och referenser i Sverige:

Vi föreslår att 500 miljoner kronor avsätts för programmet *Demo Sweden*. Utvecklingen av demonstrationsanläggning ska ske i samspel mellan det offentliga och privata. Företagen bör ha en kund som är med i utvecklingen av demonstrationsanläggningen.

5.5 Forskning och utveckling i små och medelstora industriföretag

Det finns ett stort behov av forskning och utveckling i små och medelstora industriföretag. Ett framgångsrikt arbete har skett på Vinnova inom ramen för programmet *Forska och väx* som bidragit till forskning och utveckling i små- och medelstora företag med belopp upp till fem miljoner kronor och med en medfinansieringsgrad på femtio procent.

Inom *Forska och väx* har det också funnits medel för förstudier. Vinnova har vid flera tillfällen bedömt att programmet har stor potential att växa betydligt med bibehållen kvalitet. Vi föreslår att ett nytt program inrättas där erfarenheten från *Forska och väx* tas tillvara men där finansieringen blir mer långsiktig och volymmässigt större. Programmet föreslås uppgå till 200 miljoner kronor.

6 Ett litet, men rikt land – kompetensförsörjning

Miljöpartiet anser att det är viktigt att underlätta för företagen att finna rätt utbildad arbetskraft. Ökat samarbete mellan industrier och lärosäten med mer praktik och mötesplatser för studenter och företag, att underlätta kompetensutveckling, ökat fokus på anställningsbarhet med hjälp till matchning, generellt stöd för rörlighet och flexibilitet på arbetsmarknaden till exempel genom en fungerande arbetslöshetsförsäkring, är viktiga inslag.

Miljöpartiets föreslår också att nya traineeplatser i näringslivet skapas. Genom traineeplatser ges unga en möjlighet att skaffa sig den erfarenhet och kunskap som i slutändan leder fram till ett jobb.

Vi föreslår även kraftigt förbättrade möjligheter att läsa in och komplettera gymnasiebetyg och fler platser på folkhögskolor och komvux. För att bättre matcha de ungas kunskaper mot arbetsmarknadens efterfrågan föreslår vi att Arbetsförmedlingen ges större möjligheter att erbjuda korta arbetsmarknadsinriktade yrkesutbildningar som gör de unga anställningsbara. Miljöpartiet menar också att yrkeshögskolan spelar en strategisk roll när det gäller att förse arbetslivet med kvalificerad arbetskraft.

7 Industrin kräver säker energitillgång

Ett tryggt, stabilt och hållbart energisystem är en förutsättning för ett hållbart samhälle och svensk industri. Till exempel var LKAB 2010 Sveriges åttonde största exportföretag, med en export på över 23 miljarder kronor men också en av landets enskilt största el-användare med 1,5 procent av Sveriges totala elförbrukning.¹¹ Miljöpartiets mål inom energipolitiken är att ställa om energisystemet så att det helt baseras på förnybara energikällor som används på ett hållbart sätt utan att det äventyrar svensk konkurrenskraft.

Miljöpartiet menar därför att de förnybara energikällorna måste byggas ut snabbare och arbetet med att energieffektivisera Sverige kraftigt måste intensifieras. Vidare krävs det nytänkande och stora investeringar för att göra elnäten mer användarvänliga och anpassade till modern energiteknik.¹²

Ett argument mot förnybara energikällor som hörs allt oftare är att de inte kan stå för baslasten i ett energisystem, det vill säga den kontinuerliga produktion som behövs i ett energisystem. Anledningen skulle vara att de är otillförlitliga. Verkligheten är emellertid den rakt motsatta. Vindkraftverk och anläggningar för solenergi står mindre ofta still på grund av fel än både kärnreaktorer och fossildrivna kraftverk. När förnybara energikällor kopplas ihop i

¹¹ www.lkab.com 16/8.

¹² I Miljöpartiets partimotion 2011/12:N257 om hundra procent förnybar energi.

Fel! Okänt namn på

ett nät ökar tillförlitligheten jämfört med om systemet är beroende av ett fåtal reaktorer eller fossila kraftverk. Miljöpartiet ser svensk industri som en viktig och nödvändig aktör och medspelare i energiomställningen.

7.1.1 Fasa ut fossil energi och råvara ur industrin

Det finns mycket att vinna på att öka takten i utfasningen av den fossila energi och råvara som används i industrin. Mycket tyder på att kostnaden för fossila bränslen kommer att stiga i framtiden, vilket kan ge ökade kostnader för svenska företag. Fortfarande används betydande mängder kol, olja och fossil gas i industriella processer och för uppvärmning av industrilokaler. För att stimulera övergången till miljövänligare energikällor vill vi inrätta ett nytt investeringsprogram hos Energimyndigheten, ett program för minskad oljeanvändning inom industrin (PFO). Genom programmet kan rådgivning och maximalt en tredjedel av företagens investeringskostnader för energisnål teknik finansieras.

8 Vägen till marknaden – infrastruktur

Svensk basindustri står för 28 procent av de svenska exportinkomsterna.¹³ Basindustrin exporterar stora volymer ut på världsmarknaderna. Stora delar av exporten transporteras på järnväg och på vatten. På den enkelspåriga Malmbanan som förbinder den isfria hamnen i Narvik med malmfälten runt Kiruna och hamnen i Luleå går tio 750 meter långa tåg dagligen. Om motsvarande mängd gods skulle transporteras på väg skulle de krävas en stor lastbil var 50:e sekund dygnet runt och året runt.¹⁴ Att Malmbanan fungerar är därför helt avgörande för bland annat gruvföretaget LKAB.

Mer generellt gäller att för industrin med tungt gods och stora godsflöden är järnvägstransporten och sjöfart det enda alternativet. Järnvägstransporter är mycket viktiga även för övrig industri. Idag går cirka en fjärdedel av gods-transportarbetet på järnväg. Ökningstakten har varit snabb under senare år och bristande kapacitet är förmodligen en mycket viktig anledning att inte andelen transportarbete på järnväg är ännu högre.¹⁵

Trots att mycket stora delar av svensk industri är helt beroende av järnvägstransporter är underhåll och nyinvesteringar i järnväg eftersatt sedan många år tillbaka. Sveriges investeringar i underhåll och ny infrastruktur släpar efter jämförbara länder. I flera för exporten viktiga industrier är produktionsbortfallet till följd av bristande underhåll betydande.¹⁶

¹³ www.skgs.org 16/8.

¹⁴ Uppgifter från Tomas Nordmark, LKAB i Svenskt Näringslivs skrift "Femröster om godset – Industrins beroende av järnväg".

¹⁵ Svenskt Näringsliv 2012 "Femröster om godset – Industrins beroende av järnväg".

¹⁶ Ibid.

8.1.1 Sjöfarten har stor potential till snabb klimatomställare

Sjöfarten är ett av de mest energieffektiva sätten att transportera stora godsmängder, vilket beror på att friktionen mellan skrov och vatten är mycket låg. Inrikes sjöfart utgör i dagsläget enbart åtta procent av den totala hanteringen av gods i svenska hamnar, vilket inte är mycket med tanke på förutsättningarna. Genom att bättre utnyttja inrikes sjöfart skulle vägnätet kunna avlastas från tung trafik.

Hittills har sjöfarten sluppit undan många av de utsläppskrav av luftföroreningar som landbaserade källor haft sedan länge. Därför är de kommande svavelkraven från EU på sjöfarten välkomna. Många industriföretag är dock oroliga för att kraven kommer att leda till stora kostnadsökningar för svensk konkurrensutsatt industri. Ett sätt att underlätta för sjöfarten att ställa om till svavelkraven och samtidigt minska utsläppen av kväve är att inrätta en kväveoxidfond enligt norsk modell. Miljöpartiet vill utreda om det kan vara en bra lösning även i svenska farvatten.

I Norge finns en generell skatt på kväveoxidutsläpp för fartyg med motorer över 750 kW.¹⁷ Skatten infördes 2007 och rederier kan få en nedsättning av kväveoxidskatten om de går med i näringslivets kväveoxidfond och samtidigt vidtar åtgärder för att minska sina kväveoxidutsläpp. Den aktör som är med i fonden och presenterar ett kostnadseffektivt sätt att sänka utsläppen kan ansöka om att få 75-procentig delfinansiering via fonden.¹⁸ Systemet har lett till installation av katalytisk rening och övergång till flytande fossilgas med betydligt lägre utsläpp av kväve. Fonden har också bidragit till att underlätta för rederier att ställa om till lägre utsläpp av svavel enligt IMO:s direktiv.

8.1.2 Godspott för järnvägsinvesteringar med inriktning på industri

I de tågsamtal med företrädare för näringsliv, fackföreningar och andra aktörer som Miljöpartiet fört under vintern och våren har det framkommit att det finns stora behov av satsningar på hållbara godstransporter. I dagsläget är utvecklingen att mer gods går över till lastbil. Därför är det nödvändigt att satsa på effektiva och smidiga godstransporter på järnväg. Miljöpartiet föreslår därför satsningar på fler banor som är strategiska för industrin, till exempel runt Bergslagen, samt inrättandet av en så kallad godspott, med medel till exempel för investeringar i kombiterminaler samt längre mötesspår och längre terminaler som möjliggör längre och tyngre tåg. Denna pott kan också ses som ett svar på förslaget från delar av näringslivet om att inrätta en s.k. marknadspott för viktiga och oförutsedda investeringar.

¹⁷ Samtal Per Kågeson på telefon, 2012-05-14.

¹⁸ *Market-based instruments for NOx-abatement in the Nordic Sea*, Per Kågeson. AirClim, Oct 2009, s. 17.

Fel! Okänt namn nå

8.1.3 Prioriterade forskningsområden för att bidra till en hållbar transportsektor

Ny forskning är en avgörande faktor för att ställa om transportsektorn att bli miljömässigt hållbar och samtidigt öka effektiviteten. Några utvecklingsområden som Miljöpartiet identifierar som särskilt viktiga är

- ? förnybara drivmedel för sjöfarten; biodrivmedel, vind och sol, idag är en mycket liten del av transportforskningen inriktad på miljöanpassad sjöfart,
- ? elektrifiering av stadsbussar och stadsdistribution samt fjärrtransporter,
- ? energieffektivisering inklusive minskat färdmotstånd,
- ? utveckling av informationssystem för effektivare transporter.

8.1.4 Bättre möjligheter för arbetspendling med tåg

Även andra delar av transportinfrastrukturen är mycket viktig för stora delar av svensk industri. Att människor kan arbetspendla på ett snabbt och miljövänligt sätt är avgörande för att människor med rätt kompetens ska kunna ta arbete där de kan göra störst nytta. Med en allt mer specialiserad arbetsmarknad där varje individs kunskaper och erfarenheter bli mer och mer unika är det avgörande att människor kan röra sig på arbetsmarknaden för att resurser ska kunna användas på ett effektivt sätt.

Miljöpartiet föreslår att anslagen för underhåll och nyinvesteringar i järnväg ökas kraftigt.

9 Förbättrade möjligheter för nya gröna industriföretag att växa fram

Industriföretag är i mycket hög utsträckning beroende av investeringar för att utvecklas. Stora företag har ofta relativt lätt att attrahera kapital på de finansiella marknaderna, men i vissa fall fungerar de privata kapitalmarknaderna sämre och marknadskompletterande kapitalförsörjning behövs – framför allt när riskerna är svårberäknade och marknaderna nya.

9.1 Cleantech Sweden – En ny riskkapitalfond

Cleantech-företag, det vill säga företag som sysslar med utveckling och produktion av miljöteknik, har idag en snabbt växande marknad. Trots stora behov av ny teknik och nya lösningar har dock de svenska investeringarna minskat i och med den ekonomiska krisen.

Företaget Cleantech Scandinavia följer vilka investeringar som görs inom cleantech-området. Deras siffror visar att 2010 var ett bra år för cleantech-industrin ur ett nordiskt investeringsperspektiv. Drygt en halv miljard euro investerades i form av riskkapital och statligt stöd under 2010. Antalet investeringar från offentliga investerare ökade markant, och var av mycket stor

betydelse för de tidiga företagsskedena. Störst var ökningen i Danmark och Finland. I Sverige var dock bilden en annan. Antalet affärer i Sverige minskade med sex procent mot 2009 och de totala investeringarna minskade med 40 procent jämfört med 2009.¹⁹ I Sverige är de statliga insatserna på detta område också begränsade.^{20 21}

Vi föreslår därför en ny satsning på kapital till svenska cleantech-företag i sådd- och kommersialiseringsfas. Syftet är att simulera fler svenska företag att växa till en storlek som gör dem intressanta för privata investerare. Det är viktigt att offentlig sektor agerar på ett sätt som inte stör marknaden i onödan, och att investeringarna sköts som om de gjordes av privata investerare.

En möjlig lösning som vi ser som intressant att pröva är att fler privata investeringsaktörer får till uppgift att förvalta medlen i fonden och att dessa väljs ut med bakgrund av hur framgångsrika de varit i sina investeringar. En liknande modell finns i Finland.

Vi föreslår att 500 miljoner kronor per år avsätt till fonden under fyra år. Med upp till 50 investeringar per år på max tio miljoner kronor per investering räcker kapitalet i minst fyra år, vilket ger tid för att återföring av kapital hinner ske och fonden alltså kan fortsätta kontinuerligt.

10 Konkurrenskraftiga skatter

10.1 Bolagsskatten

Investeringar i näringslivet bestäms till mycket stor del på den globala marknaden. Var ett företag bestämmer sig för att utveckla befintlig eller förlägga ny produktion och därmed nya investeringar påverkas på långsikt till en inte obetydlig del av beskattningen av de vinster som investeringarna genererar. Den viktigaste skatten i detta perspektiv är bolagsskatten.

De senaste åren har EU:s medlemsländer sänkt bolagsskatten kraftigt. Sedan 2000 har 25 av EU:s 27 medlemsländer sänkt bolagsskatten och av dessa är Sverige det land som gjort den minsta sänkningen, -1,7 procentenheter. Flera länder, inklusive flera grannländer, har gjort betydande sänkningar; Finland har minskat med fem procentenheter, Danmark sju procentenheter, Tyskland nio procentenheter och Nederländerna tio procentenheter. Detta har lett till att Sveriges tidigare gynnsamma position har försvunnit, och idag har Sverige istället fått en bolagsskatt som ligger drygt tre procent över EU-snittet på 23 procent.

Bolagsskattesatsen har betydelse för multinationella företags investerings- och lokaliseringsbeslut och var företagen väljer att redovisa och beskatta

¹⁹ www.cleantechscandinavia.com.

²⁰ Industrifonden, Innovationsbron och Fouriertransform gör Cleantech-investeringar.

²¹ Behovet av riskkapital identifierades också i utredning om en Svensk Miljöteknikstrategi. (Handlingsplan för Svensk miljöteknik, Sveriges miljöteknikråd).

Fel! Okänt namn på

vinst. Skattenivåns relation till övriga Norden och Europa har därmed betydelse för produktion och sysselsättning i Sverige. Sverige behöver inte ha Europas lägsta bolagsskatt men dagens nivå kan vara skadlig för industrins konkurrenskraft. Miljöpartiet föreslår därför att bolagsskatten sänks med en procentenhet.

10.2 Halverad arbetsgivaravgift för nystartade, forskningsintensiva företag

Miljöpartiet vill skapa gynnsammare förutsättningar för innovation, entreprenörskap och kunskapsdriven konkurrenskraft i svenskt näringsliv. Beskedet om nedmonteringen av Astra Zenecas forskning i Sverige utgjorde bara en av flera tydliga varningsklockor om att vi måste arbeta hårdare för att vända den negativa trend som lett till utfasning av Sveriges kunskaps- och forskningsintensiva industri som tidigare ansetts vara en svensk framtidsbransch. Vi ser potential att skapa tusentals nya jobb och vill skapa ett klimat där det är lättare att ta små forskningsintensiva företag inom exempelvis miljöteknik, medicin, infrastruktur och bioteknik från idéstadiet till produktstadiet. Stöd till forskningsintensiva företag i Sverige kan ge investeringar och kommersialisering av svensk forskning som annars riskerar att gå till andra länder. Investeringarna i forskning i små och medelstora företag är lägre i Sverige än i många andra länder, och det finns tyvärr många exempel på svenska innovationer som har kommersialiserats utomlands – i länder med gynnsammare skatter för forskning och utveckling.

Ett sätt att stödja dessa företag är att genomföra en halvering av arbetsgivaravgifterna för alla företag som är yngre än sex år och som spenderar minst 15 procent av sina intäkter på forskning och utveckling. Att göra det billigare att anställa är en strategisk reform för fler jobb i Sverige.

En sådan reform kan utformas på ett sätt som omgående ger positiv påverkan på företagens kassaflöde och på ett sätt som är enkelt för företagen att hantera.

11 Snabbare handläggningstider

En viktig fråga för många industriföretag som ofta bedriver tillståndspliktig verksamhet är handläggningstiden hos myndigheter och länsstyrelser. Långa handläggningstider gör att företag får vänta innan de får besked om till exempel en verksamhet kan starta eller expandera. Att handläggningstiderna är långa beror till stor del på att många myndigheter och länsstyrelser fått nya arbetsuppgifter under senare år utan att tillföras medel för detta. För företagen är det mycket kostsamt med långa handläggningstider. Miljöpartiet föreslår, bland annat för att korta handläggningstiderna, att länsstyrelserna och miljödomstolarna tillförs nya medel för detta ändamål.

12 Industridialog om hållbar utveckling

Miljöpartiet är övertygat om att det går att skapa ett hållbart samhälle och att industrin är en viktig del i den omställningen. I brist på initiativ från regeringens sida har vi själva inlett en dialog med industriföretagen. Vi kommer att fortsätta den dialogen men vi menar också att regeringen bör ta dessa frågor på allvar och föreslår därför att regeringen tar initiativ till ett långsiktigt samtal med svenska industriföretag om det hållbara samhället, svensk konkurrenskraft och nya jobb. Flera viktiga frågor bör stå på dagordningen. Viktigast är kanske att skapa samsyn kring de utmaningar samhället står inför och hur de långsiktiga målen ser ut. Viktiga sakfrågor är hur till exempel skatter, infrastruktur, forskning och utveckling samt energiförsörjning kan stödja industrins konkurrenskraft och samtidigt bidra till en grön omställning.

För att långsiktigt underlätta utvecklingen av miljöteknik och nya gröna företag och jobb behöver också ett samordnande kansli inrättas direkt under Statsrådsberedningen med uppdrag att samordna myndigheternas och regeringens arbete inom området.

Stockholm den 5 oktober 2012

Åsa Romson (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Stina Bergström (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Peter Eriksson (MP)

Lotta Hedström (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Annika Lillemets (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Lise Nordin (MP)

Mats Pertoft (MP)

Jabar Amin (MP)

Per Bolund (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Tina Ehn (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Ulf Holm (MP)

Helena Leander (MP)

Jan Lindholm (MP)

Valter Mutt (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Peter Rådberg (MP)